

L'EVOLUCIÓ DE LES TRADICIONS

Jornada de debat i reflexió a Prats de Lluçanès

Roser Reixach

Per què ens plantegem si evolucionen les tradicions? Aquesta va ser una de les qüestions que van sorgir en la jornada de debat organitzada el passat 2 d'octubre a Prats de Lluçanès per l'associació Solc, Música i Tradició al Lluçanès. «L'evolució de les tradicions. Les festes de Sant Joan i els elois de Prats de Lluçanès» va proposar un marc de reflexió entorn les tradicions, i alhora això es va voler exemplificar en les festes de Sant Joan i els elois, unes de les més participatives de la vila, però des de fa uns anys envoltades de polèmica per les diferències de criteri en el seu desenvolupament. Al matí van intervenir Josefina Roma, Salvador Palomar, Montserrat Garrich, Josep V. Frechina i Xavier Pedrals, els quals a través de nombrosos exemples van analitzar el significat dels termes *festa i tradició*, uns termes que utilitzem sovint sense tenir massa clar el què volen dir. A la tarda les intervencions van ser de representants d'entitats locals que participen activament en la festa dels dies 24 i 25 de juny.

LA TRADICIÓ, UNA RENOVACIÓ SOCIAL CONSTANT

En el debat general sobre l'evolució de les tradicions es va constatar que moltes vegades hi ha una confrontació de percepcions, concepcions identitàries i interessos de diferents grups socials, i que això genera uns conflictes irresolubles. La tradició, entesa com a construcció social, es va presentar com una manera d'atorgar valor patrimonial a uns determinats trets culturals, a uns elements que conformen la nostra identitat, la legitimitat dels quals sempre ha estat prerrogativa d'un determinat sector de la població.

La tradició, segons es va dir, s'ha associat sovint a permanència i estatisme, però en canvi tots van coincidir que suposa una renovació constant, perquè els canvis culturals que ens envolten també ens fan variar contínuament la percepció que tenim d'aquesta. Al segle XIX es contraposava «tradició» amb

«modernitat», «cultura urbana» amb «cultura (o incultura)» rural, i amb la urbanització de l'àmbit rural va arribar la «modernitat», que deixà aparcada la tradició, entenent llavors aquesta com a un obstacle per a avançar. Actualment però hi torna a haver molt interès per reivindicar la tradició, encara que sovint ja no és heretada, sinó la majoria de vegades inventada, i adaptada a les noves necessitats i sensibilitats.

Es presentà la festa com el lloc on habitualment s'han transmès les tradicions, una festa que actualment s'ha convertit en una cursa constant per aconseguir denominacions honorífiques i recordització. És el cas per exemple de les que opten a ser reconegudes com a festes d'interès nacional o patrimoni de la humanitat, o les que volen entrar en el llibre Guinness superant una marca establerta per uns altres. Per aquest motiu, es va assenyalar que hi ha un seguit de festes clòniques, perquè sovint es copia el model d'un lloc que marca la pauta durant uns anys i això origina la pèrdua d'es-

65

CULTURA POPULAR

pecificitat festiva del territori. Solen ser festes que la majoria de vegades s'acaben massificant i mesurant segons el nombre de turistes. També es va remarcar que en moltes d'aquestes festes tradicionals l'autoritat pública ha passat a controlar-les després que hi haguessin conflictes que s'han hagut de solucionar amb la intervenció de l'administració.

Una altra de les constants que es va definir de la societat actual és el valor que es dona al risc, un element que s'ha potenciat igualment en moltes de les festes tradicionals, com per exemple a la Patum on a la plaça de Sant Pere s'hi concentren cent vint plens, o a la *cordà* de Paterna on exploten 30.000 coets en només vint minuts.

A més es va assenyalar que qualsevol intent d'utilitzar un referent històric per a justificar la tradició és erroni, que la història serveix només per explicar com es feien les coses en un moment donat, i que a vegades s'utilitzen aquests referents històrics en funció dels interessos que convé a un grup o a un col·lectiu. Per això es va remarcar que ara la decisió s'ha de prendre per mitjà de pactes amb els membres de la comunitat amb qui celebrem la festa.

Entre altres exemples exposats hi va haver el del Toc d'inici de Barcelona, una recreació festiva a partir dels elements presents al Corpus barceloní, que data del 1993, i que alguns, desconixedors del seu origen, el veuen com a un acte tradicional transmès per les generacions anteriors. Es va parlar també de la Patum de Berga, del seu pas de festa local a festa nacional, de l'ampliació de l'espai, de la Plaça de Sant Pere a la plaça de l'Hospital Vell o de la pantalla gegant instal·lada al començament del Passeig on es retransmet en directe i on alguns hi salten davant com si es trobessin a la plaça.

També s'explicaren els canvis haguts en la *cordà* valenciana en els

darrers temps, una festa que inicialment consistia en fer explotar uns pocs coets lligats a una corda, i que ha passat a convertir-se en alguns llocs com Paterna en una activitat controlada totalment per l'autoritat pública amb reglamentació inclosa. Amb l'aparició de nous coets més potents, aviat els participants necessitaren indumentària especial, i també començaren les denúncies per danys als veïns, amb la consegüent contractació d'assegurances milionàries. Per això, l'administració decidí adequar llocs específics per a fer la *cordà*, donant lloc així a un espectacle amb milers d'espectadors i uns pocs protagonistes, quan abans havia estat un acte de celebració col·lectiva. S'arribà d'aquesta manera a la construcció d'un coetòdrom, un recinte totalment tancat per a llançar-hi els coets, amb prohibicions i sancions de fins a 5 milions de pessetes pels que fessin *cordàs* fora d'aquest.

Després d'una bona estona de debat amb casos concrets de festes, els ponents van coincidir que calia qüestionar-nos constantment com estant canviant aquestes i saber adoptar estratègies en la construcció de referents simbòlics que creem cada dia, uns referents que serveixen per a relacionar-nos i per a funcionar dins la nostra comunitat.

PUNTS DE VISTA DIFERENTS EN LA FESTA DELS ELOIS DE PRATS DE LLUÇANÈS

El debat entorn les festes de Sant Joan i els elois de Prats de Lluçanès va posar en evidència que hi ha punts de consens claríssims entre totes les parts implicades malgrat haver-hi des de fa uns anys diferències quant a la forma. Alguns sectors de la població consideren que en els darrers temps s'hi ha introduït uns elements que no tenen cap relació amb la festa, mentre que altres creuen que això ha suposat

una gran empena a la celebració.¹ Per a discutir-ho la taula va comptar amb la participació de Josep Montañà, membre d'una família de participants habituals amb els cavalls a la passada, Màrius Tulleuda, en representació dels balladors de mitjans dels setanta, M. Àngels Parareda, del grup Germanor, Roser Reixach, de Dansa i Tradició, Joan Carles Mercadal, del col·lectiu I Aquesta Set, Núria Vila, autora d'un treball sobre aquestes festes, i Aleix Cardona, membre de Solc, música i tradició al Lluçanès i actual regidor de cultura de Prats de Lluçanès. Durant més de dues hores, i després d'exposar els diversos punts de vista dels participants, hi va haver nombroses intervencions tant des del públic com des de la mateixa taula que van mostrar l'arrelament de la festa entre tots els pradencs, els sentiments profunds que provoca en la majoria, el potencial identitari, i la popularitat i vitalitat que té en aquests moments. També van aparèixer alguns elements de conflicte amb diferents punts de vista sobre temes com la música que ha d'acompanyar la passada, actualment una xaranga basca, o la indumentària dels participants, però per damunt de tot es va veure que hi havia ganes de tirar endavant la festa, reconeixent com a nucli articulador d'aquesta el contrapàs. Per aquest motiu, i recollint una de les propostes sorgides, des de la regidoria de cultura de Prats de Lluçanès es va oferir la possibilitat de crear una comissió amb totes les parts implicades per posar ordre en general a la festa arribant a un acord consensuat i posteriorment resoldre altres qüestions que de moment es van considerar poc prioritàries.

Nota

1. Vegeu els articles apareguts a la revista *Caramella*: REIXACH, Roser: «Les festes de Sant Joan i els elois a Prats de Lluçanès», a *Caramella III*, pp. 17-18 i CARDONA, Aleix: «A l'entorn del contrapàs de Prats de Lluçanès», a *Caramella VII*, pp. 104, 105 i 106.